

Nr 1 Feb 2011

• Drömrum
sid 6

• Kvinnor behöver
skapa sig ett
eget rum
sid 8

• Handbolls-VM
sid 9

Kultur SMÖCKAN

Utgiven av Sveriges Musik- & Kulturskoleråd – SMoK

• Examenstillstånd
sid 14

• Länsbevakning
Västerbotten
sid 16

• Porträttet:
Anne Bamford
sid 19

Ledaren

Champagnen är slut!

Hur har det gått med nyårslöftena? I en tidning jag nyss läst säger man att alla gym har ett gigantiskt uppsving direkt efter nyår tack vare att så många människor avlägger nyårslöften i stil med -"att nu är det dags att börja ett nytt liv - bort med stillasittandet framför TVn, bort med chipsen på fredagskvällen - det är träning som gäller!" Själv har jag sedan länge gett upp nyårslöften med innehåll liknande detta. Det skulle säkerligen behövas men ibland får man inse att varken själen eller kroppen kommer att bli perfekt! Thats life!

Nyårslöften kan i bästa fall vara mer än egotrippade träningslöften. Jag undrar vad som rörde sig i huvudena på kulturministern och utbildningsministern så där kl 23.59 nyårsaftonen? Kunde det möjligen vara så att där formulerades, förmodligen något grumlat av den inmundigade champagnen men ändå tillräckligt skarpt för att vara en riktig tanke som gick att minnas efteråt - "nu jäklar skall vi tänka till kring musik- och kulturskolorna! Dom är viktiga och vi måste ta vårt självklara ansvar för att dom skall utvecklas!" Den försynta svordomen är helt och fullt att skylla på det lilla men ändå fullt märkbara glaset av champagne, det var ju ändå nyårsafton!

Det känns onekligen besynnerligt att behöva sitta och skriva om självklarheter såsom ett statligt engagemang i musik- och kulturskolan i form av fantiserade nyårslöften. Den rätta platsen för att formulera och deklarera den typen av insatser tillhör regeringsdeklarationen och kultur- och utbildningspolitiken.

Det är dags för musik- och kulturskolan att bli erkänd som en skolförbund, säger Lärarförbundet i ett färskt uttalande. Och självklart är det så. Musik- och kulturskolorna har under alla år ägnat sig åt utbildning i kulturämnen. När vi ser historiskt på musikskolornas framväxt så finns kopplingen till folkskolan eller grundskolan väldigt tydligt. Musikskolorna fick helt enkelt ta över där inte längre den obligatoriska skolan klarade av att undervisa, dvs instrumentalundervisningen. I dag är kopplingen ännu större. I många kommuner låter man musik- eller kulturskolans

lärare handha grundskolans undervisning i kulturämnena. Därigenom ökar kvaliteten i grundskolan samtidigt som eleverna får en naturlig koppling för att i musik- eller kulturskolan kunna utveckla sitt estetiska intresse på fritiden.

Att musik- och kulturskolorna blir av staten erkänd som en egen skolförbund är nyckeln till ett statligt engagemang. Om så inte sker riskerar musik- och kulturskolorna att rejält tappa mark. Den långsiktiga effekten av att staten inte längre ger lärarutbildarna i uppdrag att utbilda lärare med kompetens anpassad till musik- och kulturskolornas behov är förödande liksom att den kommande lärarlegitimationen riskerar att gå musik- och kulturskolans lärare förbi. Vad händer då med det nära och viktiga samarbete som idag finns med grundskolan och gymnasiet? Musik- och kulturskolornas lärare riskerar bli ett B-lag! De stora förlorarna om så sker är alla barn och ungdomar som idag har nytta och glädje av att möta musik- och kulturskolornas lärare i olika situationer.

Musik- och kulturskolorna är dock mer än en skola. Kulturens roll för att stärka samhällsutvecklingen i stort får allt större betydelse. Idag finns nog inte en enda kommun som inte lyfter fram fritiden och livsmiljön i den egna kommunen som en framgångsfaktor för utveckling och framgång. Musik- och kulturskolorna spelar och kan spela en ännu större roll i det sammanhanget. Samverkan med föreningslivet, tillväxtfrågor, integrationsfrågor och folkhälsa är alla goda exempel på områden där musik- och kulturskolorna kan och bör spela roll.

Hur är det nu Lena Adelson Liljeroth och Jan Björklund? Champagnen är slut och det är dags att förverkliga nyårslöftena! Och om det var så illa att tankarna nyårsaftonen 2010 var på annat håll än hos musik- och kulturskolorna så är det aldrig för sent att ta nya tag. Champagnen kan ju som sagt grumla tanken en aning.....

PER SJÖBERG,
ORDF. SMoK

INNEHÅLL

Ledaren	2	Kvinnor behöver skapa sig ett eget rum	8	Länsbevakning Västerbotten ...	16-17
Körberg och Salem al Fakir	4	Handbolls-VM	9-11	Krönikör: Olle Holmberg	18
Drömrums	6-7	Examenstillstånd	14	Porträttet: Anne Bamford	19
		Jarl Lorensen	15	Läsvärt	20
				Saxat	22

Kultur
SMoCKAN

ANSVARIG UTGIVARE
Per Sjöberg, SMoK

REDAKTÖR
Håkan Sandh,
0708-31 74 98,
hakan.sandh@smok.se

PROJEKTLEDARE/ANNONSER
Jan Dylicki, 0660-29 99 57
jan.dylicki@agrenshuset.se
Annonsprislista kan laddas ned
som pdf-fil från hemsidan
www.agrenshuset.se

GRAFISK FORMGIVNING
Johnny Altelind, 0660-29 99 66
johnny.altelind@agrenshuset.se

REPRO • PRODUKTION • TRYCK
Ågrenshuset Produktion, Bjästa

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER
Håkan Sandh, Per Sjöberg, Michael
Brolund, Susanne Calogero, Olle
Holmberg, Ingela Hofsten, Fatima
Grönblad

OMSLAGSBILD:
Från föreställningen Drömrums
uppförda av Sundsvalls Kulturskola.
Foto: Anna-Clara Eriksson

NÄSTA NUMMER
kommer ut v. 10

MANUSSTOPP
för annonser: 21 februari

SMoK Sveriges
Musik- och
Kulturskoleråd

*Kultursmockan utges av SMoK,
Sveriges Musik- och Kulturskoleråd*

Tipsa Smockan!
Tfn 0708-31 74 98 Håkan Sandh

Bagatell musikprodukter

Välj bland hundratalet produkter på vår hemsida: www.bagatell.se

Här följer några smakprov.

Nyheter från Bagatell

Med våra nya "Teleskop Harmony" från **Manhasset** kan man lagra 25 notställ i rad på bara två meter. Perfekt för de trångbodda. I övrigt samma geniala konstruktion som våra övriga Teleskopnotställ dvs. Inga skruvar, bara att trycka och dra. Vagnar finns som tillbehör. **10 års garanti.**

Teleskop Harmony
595:- exkl. moms

Lilla Gaspallen

En ny Pianopall från Bagatell. Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.
Pris: 1800 kr exkl. moms
Sittdyna: 50 x 33 cm
Höjd: 42-60 cm

Kontakta oss på:

info@bagatell.se
Tel.: 013-527 50

Bagatell 1

En vagn kommer lastad...

- Med världens mest sålda notställ
 - Liten vagn + 12 notställ – 7500 kr (exkl. moms)
 - Stor vagn + 18 notställ – 10 000 kr (exkl. moms)
 - Marknadens mest praktiska och prisvärda vagn och notställ
- Läs mer på **Bagatell 2**

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5

TELESKOPET
Världsledande – med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller från 595 kr (exkl. moms)

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL

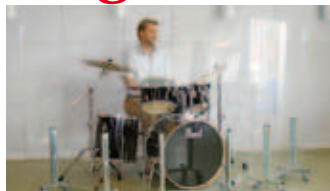
"Nothajen" slurkar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

"Sitt rätt"
ORKESTER/KÖRSTOL
Prova Bagatells sittriktiga orkester/körstol. "Sitttra" finns med fasta ben eller med justerbara fram- och bakben. Staplas smidigt på våra vagnar.

Bagatell 5

Akustikskärmar
Skydda elevernas hörsel i tid! Möblera om på några sekunder med vårt flexibla plexiglassystem.
- Akustikskärm för orkester, slagverk, brass, etc. 2595 kr (exkl. moms)
- Paketpris: 3 set för 6900 kr (exkl. moms)
- Akustikskärm på notställs fot 1080 kr (exkl. moms)

Bagatell 6

PIANO-GASPALLEN standard
2 300:- (exkl. moms)

Sluta skruva!
Pianopall med dubbla gasfjädrar höjer och sänker stolen som vilken kontorsstol som helst. Stabil stryktålig stälkonstruktion med stoppad sits.
Gaspallen Ergo med justerbar lutning.
2795:- (exkl. moms)

Bagatell 7

Flygel- och pianomedar
Passar till alla pianon och flyglar. Kullagrade dubbelhjul av hög kvalitet. Mycket enkelt att montera för den som är lite häändig (bruksanvisning medföljer). Instrumenten kan sedan lätt flyttas av en enda person.

Pris: 2995 kr till en flygel (exkl. moms)
Pris: 695 kr till ett piano (exkl. moms)

Bagatell 8

Teleskop Dirigent Regal
Flagskeppet bland våra dirigentnotställ. Här finns allt som en dirigent kan önska sig. Som alla våra "Teleskop" finns inga skruvar - alla inställningar sker sekundsnabbt och kan ändras under pågående spel. En generös hylla med plats för div. tillbehör. De dubbla benen gör "Dir Regal" till det stadigaste av stadiga. En ny finess: Bakom skärmen finns ett extra fack för övriga partiturer och stämmor. Välj till vår "strålände" belysning.
Pris: 2000 kr (exkl. moms)

Bagatell 9

Orkester/körpodier
Flexibelt lättvikts podie-system i aluminium för scenbyggeri med obegränsade möjligheter. Alla benlängder med snabbkoppling.

Tommy Körberg och Salem al Fakir inspirerade Kulturskolans elever!

Fr. v. Salem Al Fakir, Johan Liljedahl och Tommy Körberg

I samband med Sigtuna Kulturskolas årliga höstföreställning, i år Kulturskolans varieté, fick de medverkande dryga hundratalet elever möjlighet att lyssna på och även ställa frågor till Tommy Körberg och Salem al Fakir.

Detta hade sin upprinnelse i att bygdens son gitarristen Johan Liljedahl är gammal gymnasiekompis med Salem och spelar med Tommy sedan flera år tillbaka.

Sommaren 2001 förolyckades en av Kulturskolans skickligaste elever, Joakim Öhnell, i en tragisk olycka. Joakim, Johan och Salem var alla klasskamrater på Södra Latins musiklinje i Stockholm. Efter Joakims dödsfall inrättades en fond som i år delade ut sitt tionde stipendium,

i år till Matilda Ugand som går sista året på Södra Latin.

Detta ville Johan uppmärksamma genom att ta med sig sina kompisar Tommy och Salem.

Tanken var att de skulle berätta för eleverna om artistlivet ur två generations perspektiv.

MELLANRUBRIK

Johan tog rollen som samtalsledare och

fördelade frågor till Tommy och Salem. "Hur skriver man musik" var första frågan till Salem. "Jag började spela fiol när jag var 4 år. Därför skriver jag ofta melodislingor som jag utvecklar och pusslar ihop med olika idéer. För mig kommer alltid texten sist. Har faktiskt svårt att komma ihåg texterna i mina egna låtar!"

Tommy berättade att han analyserar texten och väljer låtar där text och musik funkar ihop. "Var inte rädda för att hämma, testa och experimentera, det är ett sätt som gör att du kan utveckla en egen stil". Båda killarna var överens om vikten av att bevara sitt eget musikaliska uttryck när man så småningom hittar sin stil.

De fick lite frågor om melodifestivalen. Även där var de överens om hur tråkigt det är att man inte använder sig av levande orkester längre. "Men det gör vi" var någon av eleverna som sa. "Jättebra, fortsätt med det" tyckte de båda.

Eftersom eleverna strax skulle upp på scen så kom frågan om nervositet upp. "Det går att träna sin fokusering och lära sig att kontrollera sin nervositet" tyckte båda två. Tommy tipsade om att andas in djupt genom näsan och ut genom munnen och att om man blir torr i munnen finns knepet att bita sig i kinden.

MELLANRUBRIK

När de fick frågor om vad de lyssnade på för musik berättade Salem att han växt upp med 5 syskon som även de spelade instrument. "Det var ett himla liv hemma hos oss. Det gör att jag idag inte lyssnar så mycket musik utan njuter av tystnaden". "Idag är det musik överallt, i affärerna, via datorn, TV'n, I-pod...överallt. Då är det skönt med lite tystnad ibland, som ljuv musik" tyckte de båda.

Tommy fick frågan om han tyckte att det var lika kul fortfarande att vara artist? "Jaa! Utan musik vore livet ett misstag" citerade han Nietzsche. "Jag vet inte vad skulle göra om inte musiken fanns?"

En av eleverna ställde frågan om de hade något tips till en tolvåring? "Öva och var envis" svarade både Tommy och Salem.

"Nej nu måste jag till Arlanda för jag ska åka över till Finland och spela i kväll" berättade Salem. "Hälsa dit" tyckte en elev med finska rötter. "Och jag måste hem till min bebis" sa Tommy. "Va, har du en bebis" frågade en annan elev. "Faktiskt", sa Tommy. Alla tre herrarna fick stormande applåder och fick skriva autografer till peppade elever som dryga timman senare gick in och gjorde succé inför en fullsatt salong, inte det minsta nervösa.

Text och bild: Michael Brolund

Det låter som musik i Härnösand

**Scenisk sång
Musiklinjen Kapellsberg
Diplomutbildning
Musikhandledarlinjen
Allmän kurs musik | Danslinje**

Boka in 50-årsjubileum 28-30 oktober
för Musiklinjen Kapellsberg. Musikfestival!
www.hfs.se

Härnösands
FOLKHÖGSKOLA

Limelight och Svenska Jazzriksförbundet presenterar
Sveriges största jazzsatsning för unga musiker
Tre dagar med konserter, workshops, clinics Storbands-SM och jazzensemblätävling

YOUTH JAZZ FESTIVAL

18-20 Mars Stockholm

Yellowjackets,

Stockholm Jazz Orchestra
18 mars Stockholms Konserthus

5 festivalscener

Jazz Teacher's Orchestra
under ledning av
Bob Mintzer och Fredrik Norén

Nytt pris!

Årets jazzpedagog 50 000 kr

WORKSHOPS med Bob Mintzer, Jimmy Haslip, Russel Ferrante, och Will Kennedy, Per "Ruskträsk" Johansson, Robert Nordmark, Karl-Martin Almqvist, Neta Norén, Gustavo Bergalli, Bertil Strandberg, Ola Bengtsson m.fl

Storbands-SM Jazzensemblätävling

WWW.YOUTHJAZZFESTIVAL.SE

LIMELIGHT och SVENSKA JAZZRIKSFÖRBUNDET i samarbete med
STOCKHOLMS KONSERTHUS, KULTURAMA och MARY LOU MEESE YOUTH JAZZ FUND

Drömrum

Dansande älvor, jagande vargar och pappersskulpturer. I föreställningen Drömrum skapade 90 bild- drama- och danselever i Sundsvalls kulturskola ett gemensamt allkonstverk.

Lotta. Foto: Josefin Zetterqvist

"Varsågod, ta ett sömnpiller. Välkommen in i drömmen!"

Flickan står vid dörren som leder in till det andra av tre "drömrum" i föreställningen med samma namn. På andra sidan dörren blir vi bjudna på kakor – drömmar, förstås – som vi kan knapra på medan vi går runt i ett vitt drömlandskap, bevistat av allehanda märkliga var- elser. Två fågelfigurer med långa vassa näbbar flaxar runt en liggande flicka, ett par svartvita klippdockor visar reproduktioner av Picasso, en enormt lång, svartklädd man vandrar runt, bakom ett skynke syns ett ruskigt skuggspel. Allt ackompanjerat av en flicka i vit mask, som om och om igen spelar en tonslinga ur Griegs I bergakungens sal på sin cello.

Så leds vi in i det tredje rummet. Här får vi slå oss ner och se på berättelsen om en liten flicka och hennes drömmar. Skuttande får, jagande vargar, enögda rymdvarelser och mormor som kommer på besök från "andra sidan".

RESULTAT AV ETT SAMARBETE

Drömrum är resultatet av ett samarbete mellan tre av Sundsvalls kulturskolas sektioner; bild, dans och drama.

– Vi har samarbetat förut, men då har det mer handlat om att drama eller dans har bett oss göra rekvisita till någon föreställning. Nu ville vi försöka hitta ett sätt att verkligen göra något tillsammans och

där bildeleverna fick göra något i nuet, säger Christina Bohlin, bildlärare som tillsammans med Kerstin Malmberg håller i kulturskolans bildundervisning.

Denna håller till i egna lokaler, en kvarts promenad från det hus dit musik- och dramaundervisningen är förlagd.

– Så vi känner oss lite isolerade ibland, särskilt som vi inte har några ensembler tillsammans med andra lärare, som musikerna, säger Christina Bohlin.

Åsa Högdahl, danslärare, känner igen problemet, eftersom också dansarna övar i egna lokaler.

De fyra började med att schemalägga en särskild träfftid, för att kunna planera gemensamma projekt.

– Men det sprack nästan direkt, säger dramaläraren Jenni Jansson, med ett snett leende. Vi hade aldrig tid.

På något vis lyckades de ändå, på kort tid, planera och genomföra Drömrum.

– Vi upptäckte plötsligt att en lokal med tre stora rum bredvid oss stod tom och lyckades få ett korttidskontrakt på den, berättar Christina Bohlin. Och eftersom det var drömrum för oss, som ofta önskat oss större lokaler, blev det ganska naturligt att temat för vårt gemensamma projekt skulle bli just drömmar.

Vid ett stormöte/workshop i mitten av oktober presenterades det hela för alla 90 elever i samtliga fortsättningskurser bild, drama och dans.

Ålvdans. Foto: Josefin Zetterqvist

– Vi bestämde oss för att inte ta med nybörjarna, eftersom det krävs lite mer när man ska arbeta tillsammans med andra konstformer, säger Åsa Högdahl.

TANKEKARTOR

Ungdomarna fick, i smågrupper, göra tankekartor utifrån temat drömmar. Dessa låg sedan till grund för lärarnas fortsatta planering. I samband med en studieresa, då de kunde tillbringa en kväll tillsammans på vandrarhemmet, vävde de ihop det hela; ett första rum där publiken tas emot, ett andra som ett slags drömgalleri, ett tredje med en berättelse.

Eftersom tiden var kort – kontraktet på lokalen skulle löpa ut vid nyår – beslöt de sig för att i huvudsak arbeta självständigt inom varje grupp. Bildeleverna skulle tillverka konstverk, dramaeleverna öva in en pjäs och danseleverna illustrera några av drömmarna med danser. Samtliga skulle också medverka i de första två rummen, med installationer.

– Det nya var, att bildeleverna inte bara fick en beställning, utan att en stor del av föreställningen och installationerna utgick ifrån deras konst, säger Christina Bohlin. Dessutom fick de ju vara med i föreställningen på olika vis, istället för att bara visa upp sina alster på en utställning.

Men de fick inte helt fria händer, nej,

allt skulle tillverkas i återvunnet papper och endast vitt, svart och grått fick användas.

– Vi tycker att man måste sätta ramar som lärare. Sedan kan man låta kreativiteten flöda, säger Kerstin Malmberg.

Bildeleverna fick också tillverka utstyrel till skådespelarna, bland annat vargfår- och rymdvarelsemasker.

– Ett spännande tillfälle var när vi på en och en halv timme kom fram till en prototyp till vargmaskerna, för hur man skulle vika, klippa, tejpa, säger Christina Bohlin.

– Och aha-upplevelsen när fårmaskerna inte funkade, eftersom de hade satt ögonen på sidan av huvudet, som de gör på ett får, säger Kerstin Malmberg. Skådespelarna såg ju inget då.

Och medan bildeleverna skapade tavlor, skulpturer, träd, flygande tefat, masker och annat i papper, fick dans- och dramaelever börja öva på den berättelse som deras lärare, Jenni Jansson och Åsa Högdahl, hittat på.

– Men jag tror de kände sig delaktiga ändå, säger Åsa Högdahl, för när jag presenterade berättelsen kände de igen idéerna från grupparbetet vid workshopen.

Hon och de andra är trötta, men glada över att ha rott i land projektet på bara fem veckor.

– Det har gett oss jättemycket att jobba ihop på det här viset, säger Jenni Jansson. Eleverna är också entusiastiska.

– Det var coolt att få dansa mer "teatriskt" säger Fanny Sellbom, 14. Hennes danskompis Joanita Lugero, 14, nickar och tillägger att det annorlunda att dansa med en mask framför ansiktet, medan bildeleven Emilia Dahlberg, 15, bekräftar sin lärares tankar om arbetsmetoden:

– Det känns jätteroligt att visa vad vi kan på ett annat sätt än vanligt!

Ufo.

Text: Ingela Hofsten
Foto: Anna-Clara Eriksson,
Fördjupningslinjen bild,
Sundsvalls kulturskola

Fakta

Föreställningen/installationen Drömmrum gavs vid två tillfällen i december, i Bildens hus, Sundsvall.

GRUNDUTBILDNING

Musikpedagogprogrammet 180 hp – Instrument – Sång

PÅBYGGNADSUTBILDNINGAR

Logonomprogrammet 120 hp – Röst- och talpedagog med estetisk inriktning
Musikpedagogisk påbyggnad 60 hp – för musiker och musikpedagoger

FRISTÅENDE KURSER

RÖSTAKADEMIN

UPPDRAGSUTBILDNING

LÄRARLYFTET – FÖRSKOLELYFTET

UTBILDNINGSPROGRAM

Ansökan 1 mars 2011

Beställ vår utbildningskatalog!

Stockholms Musikpedagogiska Institutet
08-611 05 02 info@smpi.se www.smpi.se

Rocken är en maskulint präglad värld där kvinnor kan känna sig avvikande. Men så behöver det inte vara. Två musikforskare studerar i varsin färsk avhandling kopplingar mellan genus och rockmusik och hur normer kan utmanas.

Under lång tid utgjordes rockband nästan uteslutande av manliga medlemmar. Men under de senaste tjugo åren har allt fler kvinnor tagit klivet upp på scenerna – ofta som sångare men även som gitarister, basister och trummisar. Det har också växt fram en ökad medvetenhet om kvinnors svårigheter att ta sig in och bli accepterade i rockvärlden. Det har lett till att ett antal föreningar har startats på olika håll i landet: Popkollo, She's got the beat och Sheena är bara några exempel.

MELLANRUBRIK

Många av dem som engagerar sig i rockföreningarna drivs av feminism och en vilja att förändra rockvärlden, konstaterar Marika Nordström, nydisputerad musikutbildare vid Umeå universitet. Hon har gjort deltagande observation och djupintervjuat tio tjejer i två olika musikföreningar. Alla såg det som lustfyllt att spela i band. De pekade också på saker som ger styrka: Att behärska ett instrument, att möta publiken från en scen, att

kunna hantera tekniken och att uttrycka känslor genom musik.

– Många har en stark tro på vad musik betyder, i kombination med ett feministiskt rättvisepatos.

Just för att rockvärlden har så mycket att erbjuda borde alla få samma chans att vara med, menade flera av intervjupersonerna. Men så upplevde de inte att det är. Nästan alla intervjuade hade berättelser om att känna sig marginaliserad. Av ljudtekniker eller försäljare i musikaffärer som tror att tjejer inte kan något om teknik. I klassrum där killarna lägger beslag på de roligaste instrumenten utan att läraren ingriper.

Flera av intervjupersonerna upplevde att de ligger efter i jämförelse med jämnåriga killar. Att kunskaperna om att spela rock sprids informellt, mellan kompisar i nätverk som de själva inte haft tillgång till. Därmed var ett viktigt syfte med föreningarna att skapa möjligheter att kompensera och komma ifatt. En annan drivkraft var att förbättra balansen på lång sikt. För om fler kvinnor kommer in i rockvärlden kommer fördomarna och hindren att vara mindre för dem som kommer efter, resonerade intervjupersonerna.

MELLANRUBRIK

Cecilia Björck, Göteborgs universitet, disputerar i februari med en avhandling i musikpedagogik. Hon har analyserat gruppsamtal med pedagoger och deltagare från fyra musikprojekt riktade till tjejer. Hon drar slutsatsen att begreppet "ta plats" förekommer ofta, såväl i samtalen mellan musikpedagogerna i projekten som i media i stort. Det kan exempelvis handla om att våga ta plats med sin kropp på en scen, i form av hög ljudvolym eller genom att skapa sig utrymme inom musiken som kunskapsfält.

Visst kan det krävas mod för att våga bryta mot förväntningar och ge sig in på

ett område där de flesta är män, menar Cecilia Björck. Men hon tror att det finns en fara med talet om att tjejer måste lära sig ta plats. Det riskerar att dölja de hinder som finns, i form av strukturer, traditioner och normer.

– Det kan låta som att om bara tjejer har mod att säga "vi vill också vara med" så löser sig allt. Men det kanske inte är riktigt så enkelt.

Det fanns en medvetenhet om denna problematik bland musikpedagogerna, konstaterar Cecilia Björck. En av dem lyfte fram en annan, inåtriktad, betydelse av begreppet "ta plats". Att det också kan handla om att behöva skapa sig ett eget rum – att skärma av sig från omvärldens förväntningar och låta sig absorberas av det egna musicerandet.

MELLANRUBRIK

Det är ett perspektiv som borde lyftas fram mer, tycker Cecilia Björck. För att verkligen bli duktig på något och hitta sin egen väg kanske man måste få ro att grotta ner sig. Utan förväntningar på att vara en "cool kvinnlig trummis" eller att göra musikvärlden mer jämställd.

Vad kan man då göra som musikpedagog för att ge tjejer och killar lika möjligheter att utvecklas? Cecilia Björck menar att det första steget är att inse att man har betydelse. Det kan vara lätt att konstatera att "tjejer inte är intresserade" av rock eller musikteknik och lämna det därhän. Men ingen människas intresse eller förmåga utvecklas i ett vakuum. Snarare växer det fram i samspel med bland annat omgivningens förväntningar, stöd från familj och pedagoger och tillgång till förebilder. Då är det viktigt att inte pedagogens fördomar står i vägen

MELLANRUBRIK

Cecilia Björck tror inte att det går att ge några enkla instruktioner om hur tjejer och killar kan ges lika möjligheter. Det är något som varje pedagog måste komma fram till utifrån sin egen situation. Dels genom att reflektera kring och ifrågasätta sina föreställningar om tjejer och killar. Dels genom att analysera vad som händer i klassrummet och hur ramarna för undervisningen påverkar. Ett bra sätt kan vara att formulera frågeställningar: Hur fördelas spelutrymmet i klassrummen? Om det är ojämnt, hur kan det bli jämnare? Hur reagerar jag som lärare på gränsöverskridande av stereotyper, till exempel killar som sjunger ljuvt eller tjejer som growlar? Vilka för- och nackdelar finns med att dela in grupper efter kön? Vilka rum eller utrymmen kan arrangeras där invanda mönster kan rubbas?

– Jag tror att man måste inse att man som lärare deltar i hur kön görs. För jag menar att intresse i relation till musik inte är så enkelt. Det handlar inte bara om individen, eller om att "bara göra det", säger Cecilia Björck.

Fatima Grönblad

www.noter.eu

Uppställning för marsch inne på planen i Arenan. Foto: Susanne Calogero.

Kulturskolan Lund satsade på handboll

Full fart framåt, stega sig igenom och jobba med styrka, disciplin och samarbete mellan lagdelarna. Kulturskolan Lunds strategi inför satsningen på handbolls-VM var tydlig: inga pianissimon.

Det gick hem hos publiken på Färs och Frosta sparbank arena i Lund, men viktigast av allt: eleverna tyckte att det var en rolig upplevelse.

- Det är viktigt att poängtera, för tappar man fokus på elevens upplevelse och tänker för mycket på publiken är det inte bra. Men får vi möjlighet att delta i större sammanhang på egna villkor och som ger ett mervärde för eleven, då är det jättekul! Vi ska höras och synas!, säger Håkan Carlsson, rektor för Kulturskolan Lund.

Han har tillsammans med cirka tvåhundra elever från Kulturskolans blås-, rock- och jazzensemble spelat före matcherna, i halvlek och mellan matcherna i handbolls-VM på Färs och Frosta sparbank arena i Lund, i foajén och inne i hallen. Elever i alla åldrar har varit med, från de yngsta till de äldsta.

En av ensemblerna är Lund Symphonic Band, med de äldsta eleverna. Kultursmockan var med när de hade genrep tillsammans med tio dansare från Kulturskolans jazz- och showdansgrupp i Arenan. Fyra dagar senare, lördagen den 22 januari, skulle de spela och dansa i halvlek, och sedan även den 23 och 25 januari.

- Håll avståndet, där är det mer än 1,25 meter mellan er, du tar för långa steg. Titta var ni har dem bredvid er. Ååååå halt!

Det hörs att Roger Andersson, ledare för Lund Symphonic Band, har en bakgrund som hemvärnsmusiker och dirigent. De cirka femtio musikerna och dansarna marscherar runt, runt nere på

planen under ledning av hans taktfasta order. De tränar svängar och var de ska stanna mitt på golvet. Sedan går de ut och övar på hela programmet: Inmarsch till "Blågul fana", sedan sambatakt med "Musik ska byggas utav glädje" och "Co-

pacabana", då dansarna visar vad de går för mitt på plan. Därefter utmarsch till "Blågul fana". Och så från början igen. Flera gånger.

Det hänger flaggor uppe vid taket på kortsidorna och i en hörna på läktaren står en handboll i jätteformat. Tv-kamerorna vilar på sina podium högt upp på långsidornas läktare. Man anar stämningen som lär infinna sig. Volymen kommer att vara hög – och då gäller det att höras. Något som Kulturskolan tagit fasta på.

- Vi satsade på en svensk, ljudstark repertoar med våra volymstarkaste ensembler. Annars hade det varit meningslöst, säger Håkan Carlsson.

Kulturskolan brukar höras i Lund, den har en stark profil i staden. Men det har också handbollen, med sina fyra handbollslag. Berne Nilsson, chef för Färs och

Härnösands
Drillflickor

DET ÄR DAX NU!!

- att planera orkesterns klädsel

Sventorpsliden 7, 412 74 Göteborg

Tel: 031-40 40 30 • www.brohalldesign.se

carina
brohall
DESIGN AB

... och marsch! Foto: Susanne Calogero

Jazz- och showdansgruppen från Kulturskolan hade övat på sitt nummer sedan strax innan jul. För dem var det en annorlunda upplevelse att dansa till levande musik. Foto: Susanne Calogero.

Frosta sparbank arena, såg en möjlighet att förena de båda i samband med handbolls-VM. Det var han som kontaktade Kulturskolan för ett år sedan ungefär och frågade om de ville spela under mästerskapets matcher i Lund.

- Jag har arbetat många år inom kultur- och fritidsförvaltningen i Lund, så jag hade lite koll på Kulturskolan. Vi ville att handbolls-VM i Lund skulle vara en upplevelse med en koppling mellan sport och musik.

Han är mycket nöjd med Kulturskolan Lunds insats och tror att både de unga

musikerna och publiken har fått en ny upplevelse.

- Det är kul att det är unga musiker som spelar i Arenan, de får visa upp sig i en annan miljö än de är vana vid. De håller hög klass och det blir ett jädra tryck när de spelar! Publiken gillar det och det är något annat än de är vana vid att se och höra i pauserna!

Roger Andersson är också nöjd. Genrepet med Lund Symphonic Band har gått utmärkt och han ser fram emot lördagen.

- Det här är en bra grej. Eleverna lär sig

samarbete över gränserna i och med att dansarna är med, och får ett mervärde av att de tränar på koncentration, vi-känsla och får uppmärksamhet av tv-kameror och publik.

Han är inte ett dugg nervös, och hoppas att hans eget lugn ska smitta av sig på eleverna - som han däremot tror kommer att vara lite nervösa på lördagen, innan de ska in i Arenan.

- Det känns väldigt tryggt och bra, säger han.

XXXXXXXXXXXX

Här är det på riktigt. Lördagen den 22 januari när det var paus i matchen mellan Kroatien och Argentina intog dansarna planen i alla fall. Lund Symphonic Band fick stå vid sidan av på grund av internationella säkerhetsbestämmelser. Foto: Kenneth Landgren

FAKTA

Handbolls-VM:

Spelades 13-30 januari i Sverige med gruppmatcher från Norrköping i norr till Malmö i söder. Andra omgången spelades i Malmö och Lund, semifinaler i Kristianstad och Malmö. Finalen gick i Malmö arena. I Lund spelades tio gruppmatcher och fem matcher som var placeringsmatcher eller ingick i andra omgången.

Lund Symphonic Band:

Kulturskolan Lunds blåsorkester för blås- och slagverkselever i åldern 15-20 år. Cirka sextio elever är med i orkestern.

Fyra medlemmar i Lund Symphonic Band berättar om hur det var att spela på handbolls-VM.

Gick ni hem hos handbollspubliken?

Anna Svenningsson, 21 år, från Lund. Dansat sedan hon var tre år, sedan tolv år på Kulturskolan Lund. Dansar mest jazz- och showdans.
- Det var bra stämning och många stannade kvar i pausen för att se oss. Det krånglade till sig eftersom vi inte fick vara alla på plan, så inmarschen som vi övat så mycket på fick vi slopa. Jag var lite nervös, mest på grund av tv-kamerorna. Men vi fick reda på att det inte skulle sändas i Sverige, så då kändes det okej. Det var jättekul att uppträda för en annan slags publik än vi är vana vid, vi brukar mest dansa för våra föräldrar.

Johan Björck, 20 år, från Lund. Spelar Ess- och B-klarinet sedan tolv år.
- Ja, de gillade det. Det var färre personer än vi trodde i publiken och det blev ändring i koreografin i sista minuten. Men vi har marscherat tidigare så det fungerade ändå. Jag var inte så nervös eftersom vi har övat så mycket, dessutom hade jag varit och tävlat hela dagen i tävlingen Öresundssolisten, och var "in-spelad". Det var kul att spela, dels för att det är roligt att spela för en annan slags publik och för att det var i Arenan.

Clara Sjöberg, 19 år, från Lund. Har spelat altsaxofon i nio år.
- Ja, det tror jag. Det gick bra och det var roligt att få spela i Arenan och få vara med på ett så här stort evenemang - och att titta på handboll, det brukar inte jag göra. Vi fick inte gå in på planen som vi hade övat på, men det blev bra ändå. Jag var inte nervös eftersom vi spelade låtar vi hade spelat förut, så det kändes tryggt.

Joel Holmgren, 17 år, från Hörby. Har spelat elbas i 5-6 år. Under handbolls-VM spelade han trumma.
- Ja, jag tror det. Det var inte så mycket folk, men det gick bra. Det blev lite förändringar i logistiken, vi fick inte gå in på planen som vi övat på, det var osäkert in i det sista, men det märktes inte. Det kändes stort, trots att det inte var så mycket folk. Det var fortfarande Arenan och VM i handboll.

nilton.se
Stands for Music

031-795 01 50
www.nilton.se
Ring!

Not-, Mic-, Instrument-,
Ljud & Ljus-Stativ

Utökad
sortiment

Daiana
Corduneanu.
Foto: Susanne
Calogero

”Genus borde diskuteras mer på lärarmötena”

FAKTA

Namn: Daiana Corduneanu.

Ålder: 28 år.

Bor: I Malmö.

Familj: Sambo, hund.

Gör: Arbetar heltid som receptionist på barn- och ungdomscentrum på Skånes universitetssjukhus i Malmö, undervisar i sång på Hyllie Parks folkhögskolas kulturverkstad i Malmö en kväll i veckan.

Intressen: Mat – främst äta men även laga, och träning.

Framtiden: Vill gärna arbeta som lärare på ett estetiskt program på gymnasienivå. ”Jag ser fram emot att jobba på en skola. Jag vill arbeta mer med genusperspektivet där. Sedan är de i en ålder som jag tycker är intressant att jobba med, de har en speciell passion för det de gör. På gymnasienivå är det även individuell undervisning, vilket jag gärna vill arbeta med.”

Daiana Corduneanu har utbildat sig till instrumental- och ensemblelärare med inriktning på sång och pop/rock vid Musikhögskolan i Malmö. Hennes examensarbete från hösten 2009 heter ”Ensemblelärarens betydelse för en jämställd undervisning – en studie om elevers musicerande på gymnasiets estetiska program, inriktning musik”.

Varför valde du det ämnet?

- Jag har alltid funderat över varför jag valde sång. På högstadiet var jag väldigt intresserad av elbas. Men när jag skulle söka till gymnasiet tänkte jag: Det kommer bara att vara en massa tekniskt duktiga killar som söker till elbas, det är inte lönt. Och så var väl intresset för sång större. Men jag önskar att jag hade fortsatt med elbas. På gymnasiet hade vi mest manliga lärare, förutom ”sångtanterna” - det hade varit kul med fler kvinnliga lärare.

Hur gick du tillväga?

- Jag intervjuade fyra lärare på estetiska program på gymnasium, två manliga och två kvinnliga, för att försöka ta reda på deras syn på förhållandet mellan genus

och val av instrumenten trummor, bas, gitarr och piano inom rock- och popgenren. Hur musiklärare, med sina idéer om manligt och kvinnligt, skapar möjligheter och hinder i undervisningen.

Vad kom du fram till?

- Männen var väldigt snabba med att svara att de inte aktivt hjälper eleverna att välja instrument. Kvinnorna funderade lite mer innan de svarade och var mer inne på att lotsa in tjejerna på typiskt manliga instrument, att försöka väcka deras intresse.

- Genus diskuteras sällan på deras arbetsplatser och anledningen kan vara att det inte ses som ett problem att fler pojkar väljer trummor, bas, gitarr och piano. Alla lärarna jag pratade med var väldigt engagerade i och trivdes med sina jobb.

Men jag tror att de gör saker omedvetet, de gör skillnad på pojkar och flickor för så var samhället de växte upp i.

- Men fördelningen har ändå förändrats en hel del sedan jag gick i gymnasiet. Fler flickor spelar trummor och så vidare och fler pojkar väljer sång.

Tycker du att det är ett problem att fler pojkar än flickor spelar instrument som trummor, bas och gitarr?

-Egentligen inte, så länge alla är nöjda. Det enklaste är ju att låta det vara, men varför ska det vara som det alltid har varit? Jag hade nog haft bättre musikaliskt självförtroende om någon pushat mig att intressera mig för andra instrument än sång på Musikhögskolan, till exempel.

- Jag tror att flickor lättare än pojkar tänker att "jag kan aldrig spela som Jimi Hendrix".

Vad tycker du att man ska göra för att motverka den sneda könsfördelningen när det gäller val av instrument?

- Fler kvinnliga lärare som kan inspirera och motivera flickor att välja trummor, bas, gitarr och piano som instrument inom rock och pop.

- Fler kvinnliga förebilder. Nu har många kvinnliga artister klivit fram och fått plats i medier. Men det gäller också att deras låtar tas med i undervisningen. Se till att båda könen är representerade på lektionerna!

- Genus är uttjatat, men det är viktigt och jag tycker att det borde diskuteras mer på lärarmötena.

XXXXXXXXXXXXXXXX

Annika Gustafsson.
Foto: Susanne Calogero.

"Det måste vara roligt att öva"

AMATÖR, MUSIKSTUDENT ELLER YRKESMUSIKER?

Hos oss hittar du ett brett sortiment av stråkinstrumentet för just dig. Vi har instrument i alla prisklasser. Även tillbehör så som stråkar, strängar, stöd, hartsch, etuier etc.

Vi skickar alltid fraktfritt över hela landet med buss eller post för snabb och säker leverans.

Ta en titt på hemsidan och hör av dig så ska vi hjälpa dig med det du behöver.

Vi finns inte längre bort än ett telefonsamtal eller mail.

Välkommen!

Mattias Sandlund

Din fiol.

GERINGSGATAN 2 · NORRFJÄRDEN
TEL: 0911-20 94 71 · 070-300 00 10
INFO@DINFIOL.SE · WWW.DINFIOL.SE

FAKTA

Namn: Annika Gustafsson.

Ålder: 42 år.

Bor: I Malmö.

Familj: Man och en dotter.

Gör: Sedan 1990 har hon arbetat som pianolärare på Hyllie Park folkhögskolas kulturverkstad i Malmö parallellt med att hon frilansat som ackompanjör och musiker. Läser masterutbildning i pedagogik vid Musikhögskolan i Malmö. "Tanken är att jag ska studera min egen övningsprocess. Jag håller på att studera in Bachs Goldbergvariationer och tar lektioner för professor Hans Pålsson. Jag försöker att via dagbok och ljudinspelningar dokumentera min egen instuderings- och tolkningsprocess."

Spelar: Huvudinstrumentet är piano, men spelar även blockflöjt och sjunger.

Andra intressen: Konst, att skriva, inredning och att läsa.

Annika Gustafsson gick musikerutbildningen vid Musikhögskolan i Malmö 1989-1993 och har nu läst en pedagogisk påbyggnadskurs för att bli instrumental- och ensemblelärare. Examensarbetet "Den reflekterande övaren – pianoelevens syn på övning" skrev hon färdigt vårterminen 2010.

Varför valde du det ämnet?

- Under några år tyckte jag själv att övning kunde vara jobbigt, det hade med självförtroendet att göra. Jag började också med åren fundera på vad övning är och hur andra tänker. Det är ju en klassisk fråga: Hur får man elever att vilja öva och utvecklas?

Hur gick du tillväga?

- Jag intervjuade tio av mina elever, de sitter ju inne med kunskapen om deras egen övningsprocess. Jag är inte med hemma när de övar, jag ser bara resultatet en gång i veckan. Jag pratade med

eleverna om hur de tänker och hur de gör när de övar.

Vad kom du fram till?

- Att framför allt de äldre eleverna var duktiga på att planera sitt övande, de inser att det behövs för att bli bättre. Eleverna var bättre på att reflektera över sin övning än jag trodde, alltså att de tänker på det musikaliska innehållet som bilder, ord eller känslor. De använder även olika övningstekniker, som att till exempel dela upp stycket i bitar. Det var också vanligare än jag trodde att föräldrarna är engagerade i övandet, speciellt när det gäller de mindre barnen. Flera av eleverna säger att de tycker om att ha mål att sträva mot. De poängterar, inte helt överraskande, att det är roligare att öva om de spelar musikstycken som de tycker om.

Har resultatet påverkat din undervisning?

- Jag har ännu mer insett vikten av att

prata med eleverna om hur man övar. Jag är ännu mer noggrann med att bygga upp det musikaliska materialet i små steg, inte minst för att bygga upp självförtroendet. Jag har en idé om att koppla övandet mycket mer till lek, framför allt för de yngre eleverna, exempelvis genom att sätta en legobit i ett legobygge efter varje delmål. Då konkretiserar man framstegen. Det är även viktigt att man som lärare ser vad eleven faktiskt gjort.

Är det viktigt att öva?

- Övning ger färdighet, heter det ju. Det är svårt att komma förbi, men det beror på vad man vill med sitt musicerande. Fast övning är ju inte bara att spela rätt toner, det är att umgås med musik och instrument och det ger så mycket annat också – man lär sig tålmod och att arbeta mot ett mål till exempel.

Har du några tips för att göra elevernas övande roligare?

- Öva stycket de ska öva på hemma på

lektionen först, så kan de det bättre och vet hur de ska göra. Fråga dem om de har en liten stund samma kväll som de kan öva, då de har det i färskt minne.

- Jag brukar sjunga med mina pianoelever när vi spelar, det är oslagbart för att lära sig noter och uttryck – det lägger grunden. Då kan man sjunga stycket inom sig hemma när man övar.

- Uppmuntra till att skriva egen musik. Ha improvisation som ett inslag i lektionen och ta tillvara och dokumentera det som kommer fram, det ger även övning i notläsning.

- Använd aldrig tvång eller förebråelser utan uppmuntra, motivera och sätt mål. Det handlar om att stärka det positiva hos eleverna, stärka självförtroendet och inte fokusera på prestation. Det måste i grunden vara roligt att öva, då är det lättare att ta motgångar och inte sluta spela.

XXXXXXXXXXXXXX

Examinationsrätter och legitimation

BESLUT OM EXAMENSTILLSTÅND

Den 18 jan meddelade regeringen vilka högskolor och universitet som skulle få examinationsrätt för ämneslärare i exempelvis musik, dans och bild.

ÄMNESLÄRARE ÅK 7-9

Beslutet innehöll en rejäl överraskning; Örebro Universitet förlorade sin rätt att utbilda musklärare. Övriga som fick nej var högskolor som idag saknar musklärrutbildning; Uppsala Universitet och Umeå Universitet. SMI i Stockholm fick heller ingen examensrätt. De har heller inte haft någon tidigare. Utbildningen till musikpedagog för musik- och kulturskolorna finns dock kvar på SMI i ungefär samma utformning som tidigare.

Flera universitet sökte även examensrätt för bildlärare. Många fick avslag; Jönköping, Karlstad, Linnéuniversitetet (Växjö och Kalmar) Uppsala, Örebro och Malmö högskola. Högskolan i Dalarna, Konstfack och Umeå Universitet var de enda som fick ja.

ÄMNESLÄRARE GYMNASIESKOLAN

För gymnasieskolan var resultat nästan detsamma med undantag av Linköpings Universitet som fick avslag på bild men ja till musklärarexamen. De hade inte sökt på 7-9 nivå.

På danssidan – endast gymnasieinriktning – fick Luleå tekniska högskola (Piteå) och Danshögskolan i Stockholm ja. Tidigare hade bara Piteå lärarexamen. Göteborg sökte men fick avslag.

LÄRARLEGITIMATION

Vi har skrivit om lärarlegitimation i KulturSmockan tidigare. Vi lovade då att återkomma med mer exakta besked vilka kriterier som skall gälla för exempelvis

en behörig lärare anställd på kulturskolan som arbetar inom en grundskola en del av sin tjänst. Vi ställde frågan till Skolverket som svarade så här:

Skolverket har mottagit ditt brev om lärarlegitimation för vissa lärargrupper inom musik och kulturskolorna. Skolverket har nyligen fått i uppdrag att planera och organisera arbetet med att legitimera lärare och förskollärare. Uppdraget ska redovisas 15 april och i dagsläget kan vi endast ge följande information:

- *Förskollärare och lärare kan ansöka om legitimation hos Skolverket, tidigast från den 1 juli 2011.*
- *Legitimationen gäller för den skolform, de årskurser och de ämnen som läraren har i sin examen.*
- *Sökanden måste ha ett fullständigt utbildningsbevis över att man avslutat förskollärare- och/eller lärarutbildning.*
- *Rektor ska yttra sig över den sökandes lämplighet.*
- *Några lärare är undantagna tills vidare: modersmåslärare, yrkeslärare och lärare i vuxenundervisning.*
- *Lärare utan legitimation får anställas tills vidare och sätta betyg fram till juli 2015.*
- *Ett introduktionsår med stöd av mentor planeras för nyutexaminerade lärare från den 1 juli 2012.*
- *En legitimerad förskollärare eller lärare ska kunna ansöka om komplettering av behörighet och utnämning till lektor.*
- *Läraans ansvarsnämnd föreslås bli inrättad vid Skolverket.*

På en mer detaljerad nivå finns alltså ännu inga svar hur bedömningen skall gå till. Vi menar från SMOks sida att alla behöriga lärare som arbetar i grundskola/gymnasium hela eller delar av sin tjänst skall få legitimation. Detta oavsett

om kulturskolan eller annan skola är huvudarbetsgivare. Enda sättet att få klarhet i detta är förmodligen att det prövas i praktiken. En god idé är att alla berörda lärare inom kulturskolorna söker legitimation så snart detta kan göras, troligen i början av kommande höst.

Håkan Sandh

framnäs.

Drömmer du om att ha musik som yrke eller vill du bara utveckla dina musikaliska kunskaper.

Musiklinje

- * **Klassisk profil**
- * **Jazzprofil**
- * **Pop/rockprofil**
- * **Folk- och världsmusikprofil**

Piteå Sommarakademi 2011

Folkhögskolekurser

- * **Sång - tidig musik**
- * **Piano**
- * **Klarinett**
- * **Flöjt**
- * **Oboe**
- * **Fagott**
- * **Trumpet**
- * **Violin**
- * **Cello**

För ytterligare information:

www.framnas.nu
0911-23 11 00

Han vill skicka vidare skaparglädjen

FAKTA

Namn: Jarl Lorensen

Ålder: 54 år.

Bor: Malmö.

Familj: Gift, tre barn.

Intressen: Fågelskådning (har 387 kryss), tennis. "Jag är utbildad tennistränare, men jag är helt värdelös trots att ha spelat så länge som jag har gjort."

"Kultur har betytt mycket i mitt liv, det är en gåva som jag vill ge till unga i Malmö idag", säger Jalle Lorensen, ny chef för Malmö kulturskola. Foto: Susanne Calogero

Som suttonåring fick han tag på ett munspel - det blev hans liv och identitet. Idag, några årtionden senare, är han ny chef för Malmö kulturskola. En av sina viktigaste uppgifter tycker han är att få unga att, precis som han själv, ta del av glädjen i att producera kultur, och inte bara konsumera.

Men att söka tjänsten som kulturskolechef var inget som Jalle Lorensen gjorde ogenomtänkt. Han förhörde sig noga om vad arbetet innebar.

- Det var viktigt att det kändes rätt även från mitt håll, eftersom jag uppmanades att söka tjänsten. Jag tvekade för att den del av skolvardagen som jag tycker mest om: elevkontakten, inte direkt finns här, på grund av att det är frivillig undervisning.

Men möjligheten att göra skillnad och "chansen att utveckla en av de finaste institutionerna vi har och att lära ut hur man själv kan producera kultur", vägde över och gjorde att han slutligen gav sig in i ansökningsprocessen.

Den 1 november i fjol tillträdde han tjänsten och sedan dess har arbetsdagarna varit fyllda av möten där allt från kulturens framtid till nya datorprogram för elevadministrationen har diskuterats.

- Det är den spännvidden och att få jobba med musik och kultur som gör jobbet så roligt. Och att sitta med besluten, att vara "last man standing" - en ovanlig position, även om jag inte är helt ovan vid den sedan tidigare.

Under tre år, 2007-2009, var han biträdande rektor på Mediegymnasiet i Malmö. Innan dess hade han under många år hoppat in och jobbat som lärare under perioder och arbetat med elever som hade det tufft både i skolan och privat. Året innan han började på Kulturskolan var han projektledare för ett värdegrundsprojekt i Malmö stad.

Det var intresset för historia, samhällskunskap, religion, geografi och svensk litteratur som gjorde att han började studera till lärare vid Lärarhögskolan i Malmö. Men 1984, när han skrev sista tentan, satt

ett gäng musiker ute i en turnébuss och väntade på honom, med motorn igång.

- Vi hade en gammal turnébuss med dieselmotor som man inte vågade stänga av när man väl hade fått igång den, berättar Jalle Lorensen.

För de flesta, i en viss generation i alla fall, är inte Jalle Lorensen främst bekant som "min lärare", utan som medlem i rockgruppen Wilmer X, där han spelar munspel.

- Som suttonåring fick jag tag i ett munspel och det blev mitt liv och min identitet.

Wilmer X bildades 1978 och deras karriär tog fart på allvar det året då Jalle Lorensen tog sin examen. Han hoppade på turnébussen och satsade på musiken och Wilmer X. Med tiden blev bandet etablerat och kunde boka upp längre turnéperioder. Det innebar också flera månader mellan turnéerna utan något specifikt att göra.

- Det var skittrist, tyckte jag. Så kom jag på att jag var ju lärare också. Så jag började hoppa in på olika skolor och jag arbetade även på SVT och Sveriges radio.

2005 bestämde han sig för att satsa på det som fanns vid sidan av Wilmer X.

- Jag älskar att vara lärare! Det är ett väldigt roligt och underskattat yrke.

STORT ENGAGEMANG

Hans engagemang för läraryrket och eleverna speglar det som finns hos lärarna på Malmö kulturskola.

- 35 procent av eleverna har gått mer än tre år hos oss. Det är mycket för barn i 8-10-årsåldern, som ofta byter hobby.

- Vi har engagerade lärare som är högt utbildade och motiverade i sitt möte med eleverna. Det tillsammans med att vi huserar i det anrika Mazettihuset i centrala Malmö, med lokaler för ensemblespel och teaterföreställningar, och att vi har en prissättning som gör oss tillgängliga för nästan alla, är vår styrka, säger Jalle Lorensen.

- Att gå på Malmö kulturskola ett halvår kostar lika mycket som tre besök till videobutiken om man köper popcorn och läsk också!

I mitten av 1960-talet spelade han själv

blockflöjt på Malmö kommunala musikkola, som den hette då. Blockflöjten övergav han så småningom, men inte den positiva bilden av musik- och kulturskolornas verksamhet.

- Musik- och kulturskolorna är fundamentet. De är viktiga i samhällsbyggnaden. Via kulturen kan de unga hitta sin kraft: de lär sig disciplin, att samarbeta och, inte att förglömma, att skapa.

- Särskilt idag med den nya gymnasieskolan, som har fått en slagsida mot det kvantitativa när estetisk verksamhet togs bort som kärnämne, är vår verksamhet viktig.

- Du säljer inte produkter genom hur tekniskt fulländade de är, utan genom hur du kommunicerar med kunden, och det ligger väldigt nära kultur. Genom kultur kan du få verktyg för att lyckas inom många områden.

Utmaningar finns på flera plan. Fakta är att större delen av eleverna på Malmö kulturskola kommer från västra Malmö.

- Det är en viktig del i vårt uppdrag att nå hela Malmö, att få hela stan att förstå vilken gåva skolan är för barn och unga. Det är bara att fortsätta kommunicera!

Jalle Lorensen har också andra utmaningar: Wilmer X gjorde comeback i mitten av december i fjol, i samband med Citytunnelns invigning. Går det att kombinera med att vara kulturskolechef?

- Jag måste spela för att må bra, men jag kommer inte att spela mer än jag hinner. Det här jobbet är ju mer än ett heltidsjobb. Men spelningar är på kvällar och helger och jobbet som kulturchef oftast på dagtid.

Ska du införa munspelektioner på Kulturskolan?

- Nej, det får de lära sig själva - det gjorde jag!

www.noter.eu

Smockan besöker... Västerbottens län

Musikskolan

Dorotea

Invånarantal 2010: 2874
Kommunalt anslag 2010: 560 tkr
Övriga intäkter: 47 tkr
Utbud: instrumentalundervisning
Rektor: Mats Ottosson
Telefon och e-post: 0942/141 02, mats.ottosson@dorotea.se
0942/141 07, musikskolan, anna-lena.nilsson@dorotea.se agneta.goransson@dorotea.se

Det här är Dorotea skolorkester.

För närvarande är vi 7 deltagare. Skolorkestern gjorde en nystart år 2000, efter att ha legat vilande.

Just nu har vi 1 tvärflöjt, 1 fiol, 2 gitarrer, 1 piano, 1 bas och 1 på trummor. Samsättningen varierar från år till år, och vi planerar för att utöka orkestern.

Vi är en liten musikskola med ca.50-60 elever som spelar och vi har 1,75 tjänster

Umeå

Invånarantal: 114 300
Kommunalt anslag 2010: 15 854 tkr
Övriga intäkter 2010: 2 222 tkr (avgifter, instrumenthyra mm)
Utbud: Musik
Rektor: vakant, tf rektor t.o.m. 31/5-11 Kaj Westin
Tel och mailadress: 090-165961, 070-373 59 61, kaj.westin@umea.se

Det här är vi bra på.

Musikskolan har en bra vardagsverksam-

som är fördelat på klasstimmar i musik och musikskolan, plus en byskola med instrumentalundervisning.

Vi försöker tillgodose elevernas önskemål om instrument. De instrument vi har att erbjuda är: gitarr, elgitarr, elbas, ukulele, trummor, tvärflöjt, fiol, piano, keyboard, saxofon, klarinett, trumpet, trombon. munspel, sång och körverksamhet.

Vi har ett återkommande evenemang varje år, det är en musiksoaré på skyltsöndagen, första advent. Där får alla elever som går i musikskolan chans att spela en låt från scen inför publik, ett mycket uppskattat evenemang som drar mycket publik och har säkert 40 år på nacken.

De senaste 10 åren har Skolorkestern spelat på Kommunfullmäktiges sista möte före jul, då alla politiker i kommunen är samlade. I början frågade vi om vi fick

het med såväl bredd som spets. Axplock ur utbudet: de flesta instrument, Småbarnsmusik, Suzuki, Funktionsinriktad Musikterapi, Junior Music Course, Småsaxarna, stor ensembleverksamhet, folkmusik, fördjupningslinje och kör- och instrumentalundervisning för barn med funktionsnedsättning.

Samarbeten sker med grundskolan, bl.a. kompanjonlärarskap, profilklasser, More Than Melody (MTM, låtskrivning i åk 5). Lokalt samverkar vi med Kulturverket, Norrlandsoperan, kommunens amatörmusikliv och med Kultur

Här kommer reportage från några kommuner i Västerbotten. Övriga kommuner i länet är välkomna med material till nästa KulturSmockan / Red.

komma och spela, men nu är det de som frågar om vi kan komma så även detta har blivit till en tradition.

I slutet av varje vårtermin brukar vi åka ut på en turné med Skolorkestern. Då åker vi till den enda byskola vi har i kommunen – Risbäcks fjällskola – och spelar för dem. Det blir samtidigt en instrumentdemonstration inför ansökan till musikskolan. Därefter bjuder vi på vårkonsert för eleverna på Strandensskolan i Dorotea, F-9.

Under 2010 blev Dorotea utsett till den bästa musik- och kulturskolekommunen i Västerbottens län av Lärarförbundet. De tittade på hur mycket resurser kommunen lägger på musikskolan/innevånare och hur hög avgiften är för musikskolan. Dorotea ligger 1:a i Västerbotten och 35:a i Sverige.

för äldre i form av Generationskören (pensionärsrock'n roll). Regionalt samverkar vi med länets musikskolor, RUM, Piteå Musikhögskola och Försvarsmusiken.

Den utåtriktade verksamheten är stor: konserter, projekt, kurser m.m.

Våra centrala lokaler är väl utrustade och räknas till landets bästa.

Det här har vi på gång just nu.

Den utåtriktade verksamheten är omfattande i såväl det lilla som det stora formatet. RUM, med skolans elevförening, är också mycket aktiva. Hösten innehöll Blåslandslaget, en vecka på torget med konserter i det s.k. Glashuset, samspeledagar för länets stråk- och blåselever på Norrlandsoperan tillsammans med musikerna, Hemvärnets nationella blåsorkesterkurs och två digra julkonsertveckor i samarbete med Världens Barn. På gång är en kurs med Bröckkapellet, kurs för blockflöjter och gitarrer, en låtskrivningskurs, konserter med MTM-projektet, läger för Suzukielever, deltagande i Umefolk (folkmusikfestivalen) mm. Kö-situationen för vissa instrument är problematisk. Den vill vi hitta lösningen på. I övrigt väntar vi på en chefsrekrytering.

Det här vill vi göra i framtiden.

Vi ser fram emot två stora evenemang: Musikskolan 50 år 2013 och Kulturhuvudstadsåret 2014.

Skellefteå

Invånarantal: 71 770

Kommunalt anslag 2010: 18 282 000

Övriga intäkter: 2 300 000

Utbud: Musik och dans

Tf. rektor: Kent Bystedt

Tel: 0910-73 50 00

Mailadress: kundtjanst@skelleftea.se

Det här har vi gjort bra:

* Vi har en bred orkesterverksamhet med progression inom både stråk-, blås- och gitarrorkestrarna samt för körverksamheten. Sambaorkester finns på vissa skolor för elever i åk 4 och 5. En av våra målsättningar är att orkesterinstrumenten ska spelas av minst det antal elever som behövs för en väl fungerande orkesterverksamhet.

* "Sång och Spelverksamheten", som är en gruppundervisningsform där eleverna får pröva olika instrument tillsammans i en elevgrupp med fyra till åtta kamrater. En undervisning som vi i nuläget ger till drygt trehundra elever.

* Kompanjonläraresystemet, där en musiklärare från musikskolan undervisar tillsammans med en grundskollärare. Det ger en kvalitetshöjning av musikundervisningen i grundskolan och är en förberedande musikundervisning till Musikskolan för kommunens alla elever i åk 2 och 3.

* "Dans i skolan" - alla elever i kommunen deltar i dansundervisning under ett läsår. Undervisningen är riktad mot elever i åldrarna 6-10 år. Danslärarna framför varje år en dansföreställning för att ge eleverna en upplevelse, en stämning och en känsla för vad en personlig dansfärdighet kan innebära.

* Sångsvenska för invandrare, där nyanlända elever genom sången får lära sig det svenska språket med betoning på satsmelodin. I dagsläget deltar ca 100 elever varje vecka.

* Samarbete med Norrlandsoperan i Umeå. Två samspelsdagar arrangeras varje läsår. En handfull elever träffar dessutom yrkesmusiker via en organiserad fadderverksamhet.

* Ett årligt genomförande av ett samarbetsprojekt finns i vår målsättning. Detta

läsår har vi genomfört en Astrid Lindgren-konsert i samarbete med Musikskolan. Där ca 200 elever sjöng, dansade och spelade inför en publik på ca 800 personer.

Det här har vi på gång just nu:

*Vi arbetar med att förena de olika kulturformerna (musik, dans, drama/teater, litteratur/ berättande, design/bild/form/hantverk, media och kulturarv/traditioner) till en Kulturskola som ska vara etablerad 2014. Utredningsförslaget är i stort sett klart och ska nu behandlas av politikerna.

* Vi förbereder nästa läsårs elevrekryteringen nu under våren 2011 med en specialkomponerad konsert samt "Öppethusdagar" i Musikskolans lokaler för kommunens alla (ca 750) elever i åk 2.

*Planerings- och förberedelsearbetet för vårens fyra konserter (Åk 2 konserten, Beatles-konsert, Orkesterkonserten och Vårkonserten) pågår just nu.

*Under våren planerar SSB (Skellefte Symphonic Band) att åka till Bryssel och körerna Körklara och Rösträtt reser till

körfestivalen Norbusang i Danmark.

*Planering av personalutbildning inför hösten 2011 i samarbete med musikskolorna i Västerbotten och med högskolan i Piteå.

Det här vill vi göra i framtiden:

* Utveckla verksamheten till en Kulturskola med en bred "alliansmodell" där de olika kulturformerna ska få utrymme. "Alliansmodellen" ska innehålla både obligatoriska moment och frivilliga ämneskurser inom alla kulturformer och riktas mot alla barn/elever/ungdomar (0-20 år) i kommunen.

* Utveckla våra undervisningsformer och hitta vår roll i den nya skolan med de nya läroplanerna och kursplanerna för grundskolan och gymnasieskolan.

* Utöka tillgången till digitala redskap för kommunikation och undervisning.

* Förbättra spetsutbildningen, bredda kompetensen mot andra genrer, utveckla rock och pop området, utveckla våra orkestertraditioner och sångsvenskan.

*Påbörja planeringen för 50 års-jubileet, som äger rum 2012.

Lycksele

Invånare i kommunen: Cirka 12 000, i tätorten cirka 9 000

Kommunalt anslag: 4 500 tkr

Intäkter: 350 tkr i elevavgifter.

Utbud: Musik i olika former

Rektor Christina Fältman christina.faltman@edu.lycksele.se

Telefon 0950-16876

070-6439311

Det här är vi bra på:

Vi är en relativt liten musikskola med en oerhörd bredd kompetensmässigt.

Vi kan erbjuda undervisning på de flesta förekommande instrument. Vi är duktiga på att samarbeta med det övriga musiklivet i Lycksele samt finns även med i grundskolans musikundervisning på olika sätt. Stråkklasser, blåsklasser samt

musicalarbete på högstadiet för att nämna några exempel. Vårt ensemblearbete i blås, stråk och våra körer har hög prioritet och har en viktig plats i vår verksamhet. Ett par gånger per termin anordnar vi offentliga lunchkonserter där våra elever får tillfällen för framträdanden.

Det här har vi på gång:

Musikskolan inryms i ett gammalt märkt hus; i folkmun kallat Templet. Här kan vi alla njuta av en fantastisk arbetsmiljö.

2011 firar vår musikskola 50-årsjubileum. Planering för detta pågår och startskottet för våra aktiviteter beräknas till maj 2011.

Det här vill vi göra i framtiden:

Visionen är att vi kan utvecklas till en

Kulturskola. För detta krävs naturligtvis en ekonomisk satsning från våra ansvariga politiker.

Olle Holmberg

Tidigare chef för Lärarutbildningen vid Malmö högskola. Redaktör för nättidningen Skola och Samhälle (www.skolaochsamhalle.se)

"Jag har arbetat på olika platser och olika nivåer i utbildningssystemet: Lärare, rektor, fortbildningsledare, forskare, politiskt sakkunnig, ordförande i regeringens utredning om skolans inre arbete. Sist och längst var jag chef för Lärarutbildningen vid Malmö högskola."

Vad ska man med kulturen till i skolan?

För mer än tio år sedan publicerades resultatet från en enkät till 8 000 elever med frågor om Förintelsen under andra världskriget, om det mångkulturella samhället, om muslimers rätt att bygga moskéer i Sverige o.s.v. Det är den undersökningen Sven-Eric Liedman nämner i sin artikel "Sinne för tiden" som S.O.S. publicerade några dagar före jul. Även om undersökningsresultaten kan tolkas på olika sätt och också nyanteras framträdde ändå en oroande bild. Eleverna uttalade en brist på tilltro till det demokratiska styrelseskicket, och enkätsvaren innehöll många negativa attityder till andra kulturer. T.ex. sa drygt en tredjedel av eleverna att de inte var helt säkra på att Förintelsen verkligen ägt rum. Hur ska man tolka detta? Vad är skolans ansvar?

Det är svårt att tro att problemet är att elever inte fått någon undervisning, när det gäller dessa frågor. Den uppfattningen framfördes annars i debatten. Det är säkert inte fråga om en djärv hypotes, om man säger att alla elever som gått igenom grundskolan har blivit undervisade om nazismens grymheter, jedeförföljelserna och Förintelsen, eller att alla har läst om det demokratiska styrelseskicket, om regering, riksdag och kommuner. Men materialet har på många skolor malts ner i den kvarn för inläring som skola ibland är. Det är en sak att dessa ting tagits upp i undervisningen. Det är en helt annan sak om elever blivit berörda av vad de tagit del av, om de påverkats av vad de läst eller hört; det är en annan sak om de över huvud taget kommer ihåg. För att detta ska ske behövs mer. Då behövs elevernas egen aktiva medverkan, deras nyfikenhet, allvar, glädje, engagemang. Det är väl detta som undervisning handlar om – att göra människor så berörda av det som tas upp i undervisningen att kunskapen integreras i dem, förbinds med deras erfarenheter, blir till något de själva äger istället för att ägas av läraren eller en träaktig lärobok.

Vad gör man då? Eleverna måste ju känna till det demokratiska styrelseskicket

och 1900-talets mörka historia. Det är inte så enkelt. Det är inte så enkelt att "beröra". Det kräver helhetsanalyser av läromiljö och lärosituationer. Det man utan vidare kan säga är att lärare knappast är hjälpta av de råd som Hans Bergström, DN:s chefredaktör, framförde när han kommenterade rapporten den gången. För honom var åtgärderna självklara:

Nästan vilken lärare som helst skulle enbart utifrån de fem inledningsmeningarna i vår regeringsform kunna bygga upp en serie högst intressanta lektioner, med påtagliga historiska illustrationer. /-/ Tyvärr: det måste nu gå ut en generalorder om att grundskolan ska lära ut grunderna för svensk demokrati, däribland att alla ska ha gått igenom regeringsformen. Skolan har på egen hand inte förstått eller klarat uppgiften.[1]

Alla som har minsta kontakt med skola och skolarbete fattar att det har i varje fall inte den som skrivit dessa rader. Man skulle kunna skratta åt alltihop – om det inte handlade om allvarliga saker.

Demokrati, respekt för andra kulturer, medkänsla, solidaritet, sådant låter sig inte beordras eller faktareproduceras fram. Blir eleven inte berörd är allt bara yta, snabbt bortglömt, utan rötter.

Det är i detta sammanhang som diskussionen om "skolan och kulturen" borde ha sin mest givna plats.

Här kan man skönja grundproblemet i det som är skolans förhållande till kulturen, till skapandet, till det estetiska. När det handlar om kunskap, det som skolan är till för att utveckla hos sina elever, spelar t.ex. de "praktisk-estetiska ämnena" i en annan och lägre division än övriga ämnen. De klumpas samman i en grupp under en egendomlig beteckning, något som understryker att dessa ämnen är något för sig, något som finns och får finnas i skolan, men som egentligen inte har med skolans huvuduppgifter att göra. Man räknar inte med att t.ex. drama, bild och musik har ett kunskapsvärde i djupare mening, som något som kan förändra elevers sätt att uppfatta och förstå verkligheten. Därför behöver

dessa ämnen sina särskilda banérförare och påtryckningsgrupper, som slåss för kulturen i skolan: "Herregud, vi behöver ju kultur i skolan också!" Vadå "också"?

Det finns visserligen kulturutredningar som säger vackra saker om en skapande skola med eleverna och kulturen i centrum, men det är nog bara munväder. När det kommer till kritan, när man diskuterar skolans "kris" och elevernas bristande kunskaper, är det ingen som kommer på tanken att nämna så perifera ting som drama t.ex.

Lena Aulin, Jan Thavenius m.fl. har i ett forskningsprojekt vid Lärarutbildningen på Malmö högskola, "Kulturen i skolan"[2], försökt förstå vilken roll kultur/estetik har i skolarbetet. De har använt sig av tre begrepp i sina analyser, tre dimensioner av kulturanvändning i skolan:

* **Marknadsetetiken:** Skolarbetet fungerar som en del av den marknad som konsumerar upplevelseindustrins produkter. Det mesta sker på marknadens villkor. Skolan accepterar motvilligt elevernas fascination för det kulturutbud som ständigt omger dem i media, i reklam, i design o.s.v. och låter den populära kulturen bli en del av skolarbetet – men utan reflektion, utan analys, utan kritik – enbart som upplevelse och sysselsättning.

* **Den modesta estetiken:** Å ena sidan ska eleverna komma i kontakt med "den goda kulturen", den hallstämplade och godkända, den som setts som motvikt mot "kommersialismen negativa verkningar". Å andra sidan måste skolarbetet ibland vara lustfyllt och skapande om eleverna alls ska orka gå kvar i skolan. Arbetet med "den goda kulturen" och "de skapande aktiviteterna" kan ofta bli till estetisk formalism, utan riktning och innehåll. Det handlar mer om att förmedla kulturarv och ge eleverna lustupplevelser, mindre om att ställa detta i relation till vad som pågår i livet och verkligheten.

* **Den radikala estetiken:** Konsten kan utmana och ifrågasätta. Den kan vända

företeelser upp och ner, låta det till synes naturliga bli onaturligt, det till synes självklara bli problematiskt. Den kan visa på möjligheter och utopier. I den radikala estetiken tar skolan vara på den förändrande kraft, som konsten kan ha. Med en öppenhet som tål både osäkerhet och motsägelser kan elevernas nyfikenhet på och frågor om världen gestaltas och bearbetas. I den radikala estetiken är både form och innehåll centrala.

Det är inom ramen för den radikala estetiken som ett skapande och kritiskt skolarbete skulle kunna genomföras, ett skolarbete som präglas av lust och glädje, som erbjuder eleverna en yttrandefrihet värd namnet – och som berör dem och utvecklar deras kunskap.

Detta är naturligtvis en utopi. Men det är ”en älskvärd utopi som inte är inriktad på att förverkliga en redan färdig plan utan på att skapa en öppenhet där olika planer kunde diskuteras. En demokratisk utopi om en plats där unga människor kunde undersöka sina handlingsmöjligheter och komma underfund med vad de vill ta ansvar för.”[3]

Vi är mycket längre ifrån en sådan utopi än vi varit tidigare. Idag är situationen värre än någonsin för ”en skapande skola”. Den skolpolitik som nu bedrivs har ingenting med skapande att göra. Den handlar om disciplinering, fakta-reproduktion och kontroll. All estetik sitter trångt – oavsett rubricering. Den kunskapssyn som på förvånansvärt kort tid tagit över i det offentliga samtalet talar enbart om hur mängden fakta inom olika områden ska kunna öka i det som är elevernas ”behållare” för kunskap.

Den utredning som föregick omarbetningen av läroplan och kursplaner, Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan (SOU 2007:28), ger ett nästan parodiskt övertydligt exempel på denna kunskapssyn. Utredningen diskuterar kursplanemålen tydlighet och menar att det bara leder till diskussioner som tar för lång tid om lärarna måste tolka kursplanemålen. Målen ska i stället vara så entydiga att man direkt begriper vad som avses! Tolkning är egentligen en onödig verksamhet. Om bara saker och ting är tydliga tillräckligt behövs ingen tolkning.

Vad har kultur att göra i sådan omgivning?

[1] Bergström, Hans, ”Grundskolan har misslyckats”, i *Dagens Nyheter* den 13 juni 1997

[2] Aulin-Gråhamn, Lena, Persson, Magnus, & Thavenius, Jan, *Skolan och den radikala estetiken. Studentlitteratur, Lund 2004*
Aulin-Gråhamn, Lena & Thavenius, Jan, ”Kultur och estetik i skolan”, *Rapporter om utbildning 2/2003, Malmö högskola, Lärarutbildningen*,

[3] Thavenius, Jan, ”Den radikala estetiken” i Persson, Magnus & Thavenius, Jan, ”Skolan och den radikala estetiken” i *Rapporter om utbildning 1/2003, Malmö högskola, Lärarutbildningen*, s 73f

Olle Holmberg

Anne Bamford

För några år sedan fick Anne Bamford, professor från Wimbledon University i England, uppdraget att genomföra en jämförande studie mellan olika länders kulturverksamhet för barn och ungdomar. Innanför och utanför skolans undervisning. Uppdragsgivare var FN-organet UNESCO. Boken fick namnet The Wow-factor.

Anne Bamfords UNESCO-rapport omfattar länder från hela världen. Dock inte Sverige vilket är olyckligt. Från SMOKs sida har vi ansträngt oss för att få till en analys även av förhållandena i Sverige. Med metoder som gör vårt land jämförbart med övriga i rapporten. Det har inte lyckats. Ännu. Det Anne undersökt i många länder är hur målen för verksamheten är beskrivna och hur verkligheten ser ut. Hittade hon någon skillnad? Ja, väldigt ofta. Hon tittade också på hur kultursektorn samspelar med skolan. Ofta dåligt. Receptet som hon genom UNESCO delar ut till länderna blir ofta väldigt enkelt; de ambitiösa planerna måste förverkligas och samspelet mellan olika myndigheter förbättras. Det känns inte helt otroligt att samma recept skulle behöva delas ut även i vårt land.

Den första tiden efter publicerande var det ganska tyst om boken i Sverige. SMOK tog fram en kortfattad översättning men det blev väl översiktlig och därmed lite svåräst. Jag rekommenderar det engelska originalet.

Under de senaste åren har Anne Bamford blivit en allt mer flitig och uppskattad föredragshållare i Sverige – och även i många andra europeiska länder. Nu känner många till hennes namn inom musik- och kulturskolorna i Sverige.

Vad är Annes budskap? Hon har många. Hon hänvisar ofta till både egen och andras forskning. En sak som hon dock ofta återkommer till är en sammanfattning av hur en bra kulturverksamhet för barn bör uppfylla tio kriterier. Dessa kriterier påpekar hon skall ALLA vara uppfyllda för att en verksamhet skall kunna klassas som riktigt bra.

1. Samverka med andra – var en aktiv part
2. Ha en flexibel organisation, dvs ha möjlighet att omfördela resurser när behoven förändras
3. Alla barn och ungdomar som önskar det skall ha möjlighet att delta
4. Det skall finnas en kontinuerlig fortbildning och utveckling av personalen
5. Ge tid för reflektion och utvecklingsplaner
6. Lokal förankring – var en viktig del av lokalsamhället
7. Ha en projektorienterad och utforskande inriktning
8. Barnens skapande och föreställningar/utställningar är centrala delar
9. Använd konstens och kulturens alla språk
10. Ta risker!

Jag har översatt hennes engelska termer efter bästa förmåga. Vissa får lite andra betydelser när de översätts. Det finns, tycker jag, ändå en poäng att använda kriterierna och diskutera hur väl de stämmer på varje enskild kulturskola. Eller är de slutsatser Anne Bamford dragit felaktiga?

Litteratur: *The Wow -Factor*. Måste beställas av Unseco via Vaxmann.

www.vaxmann.com

Hemsida: <http://www.wimbledon.arts.ac.uk/35168.htm>

Text och foto: Håkan Sandh

Framtiden är nu!

Två böcker med inriktning på den framtida kulturpolitiken dök upp strax innan jul. Den ena heter Framtiden är nu- Kultursverige 2040. Det är en antologi med Tobias Nielsén (krönikör i KulturSMoCKan) och Sven Nilsson (också känd för många inom musik- och kulturskolevärlden). Boken spänner över ett stort fält – ett brett kulturbegrepp – och har, förutom redaktörerna, inte mindre än 30 skribenter.

Vad ser alla dessa skribenter i kristallkulan? En sak är tydlig. De ser ingen gemensam tydlig framtidsbild. Jag läste, begrundade, nickade ibland, kände mig tveksam ibland och läste vidare. När boken var slut är jag ungefär lika förvirrad som när jag började. Det låter som ett dåligt betyg på boken. Det är inte min avsikt. Möjligen kan man ifrågasätta om just de 30 åren framåt gör frågan för svår. Ingen klarar riktigt av att ha ett så pass långt perspektiv. Det händer för mycket på exempelvis det tekniska området för att vi skall kunna se de närmaste trettio

åren klart. Den allt mer globaliserade världen kommer att se annorlunda ut om trettio år. Men hur? Frågetecknen är många.

Trots denna invändning finns det mycket läsvärt i boken. Två exempel på författare som jag tycker kommer med intressanta resonemang är Rasmus Fleischer och Anders Rydell. (...och båda har skrivit i denna tidning!)

Rasmus har tagit sig an rubriken Stadsplanering. Han utgår från den digitala kulturen som skapat "kulturens långa svans" dvs att även små yttringar kan samla en stor skara anhängare över hela jordklotet. Parallellt med mainstreamkulturen lever en mycket stor mängd subkulturer – mycket tack vare nätet. Stadsplaneringen betyder mycket på så sätt att ingen kulturform finns, eller kommer att finnas, bara i digital form. Människor vill lyckligtvis också mötas IRL. Stadsplaneringen kan i det sammanhanget medverka till enfald eller mångfald. Idag satsas mest på stora arenor, på prestigebyggen, som bara gynnar mainstreamkulturen. Rasmus skriver "Hur vore det om de astronomiska beloppen som idag läggs på jättearenor istället satsades på små och medelstora scener? Det vore inte bara en satsning på mångfald, utan också en mer långsiktig kulturpolitik. För inget band går direkt från replokal till stadium, inget konstnärskap direkt från ateljén till de stora konsthallarna. För att säkra en kulturell återväxt krävs lokaler där nya kulturyttringar kan samla en liten men hängiven publik." Motsättningen är inte mellan digitalt och analogt – den finns "mellan små och stora rum för konserter, utställningar och möten".

Anders Rydell är, under rubriken Mark-

journalist och Amatörkulturakademien, KLYS mfl ?

Boken beskriver på ett konkret sätt hur arbetet med modellen gått till i de regioner som nu är inne i systemet; Skåne, Halland, Gotland, Västra Götaland och Norrbotten. Läsvärt inte minst för de regioner som nu står på tur att packa koffert.

Många talar om reformens möjligheter. Framtagandet av regionala kulturplaner leder i bästa fall till en ökad dialog mellan kommunerna, regionen och staten. Möjligheterna för regionerna att i högre grad göra egna prioriteringar kan skapa vitalitet och nyskapande i regionerna.

Men det finns även många "om". Om kommunerna och landstingen skjuter till mer medel till kulturen så menar många att staten måste svara upp mot det. Det finns nu i de första framtagna regionplanerna flera regioner som föreslår ökade regionala kulturpengar – men staten har än så länge sagt att det blir inga ökade satsningar för deras del. En del debattörer menar att reformen står och faller med om ökade anslag kommer in i systemet eller ej. Annars medverkar inte modellen till någon förändring – och varför skall den då sjösättas?

En annan fråga som ventileras är hur

dialogen skall ses. Några ser den som ett överlämnande av medel för regionala beslut – andra påpekar att staten fortsatt skall ha ett övergripande ansvar. Boken skildrar en konflikt på denna punkt mellan Kulturrådet och företrädare för regionerna. Kenneth Johansson GD för Kulturrådet citeras på sid 37: "Politikerna i regionen gör vad de vill med sina kulturplaner. Men de pengar som kommer från statligt håll, som ska fördelas via Kulturrådets styrelse, måste vi få ha en åsikt om."

nad, delvis inne på samma område men drar delvis andra slutsatser. Han skriver "I framtiden blomstrar mastodontkulturen, den superkommersiella kulturen, liksom den lokala amatörkulturen. Men det traditionella kulturlivet får det svårare. Både publiken och pengarna kommer att strömma åt andra håll." Hur kommer han fram till denna slutsats? Han menar att vi de senaste åren gått alltmer mot tre olika kultursfärer; mastodontkulturen, medelklasskulturen och amatörkulturen. Den första i huvudsak internationell, den andra nationell. Den tredje ideell. Många har trott att de stora idolernas tid var förbi nu när nätet ger en fantastisk mångfald. Den mångfalden, menar Anders, är en chimär. Det är samma böcker som exponeras i alla näthandlar även om övriga fyra miljoner titlar också finns tillgängliga. Mångfalden av kanaler har inte följts av samma mångfald av kultur. Och huvuddelen av medelklasskulturen tar sig inte in på topplistan utan tillhör "de fyra miljonerna övriga titlar." Kläms mellan en ökad lokal och regional kultur och den globala.

Om vi låter dessa båda artiklar spå något om kulturskolornas framtid så är slutsatsen att inflytandet och lockelsen på eleverna från mainstreamkulturen ökar, samtidigt som utrymmet för lokala subkulturer och genrer växer. Bygger städerna sedan lokaler för våra ungdomar att verka i så byggs den lokala amatörkulturen på god grund. En ganska optimistisk syn. Men vart tar de professionella teatern och symfoniorkestrarna vägen i detta scenario?

Som sagt, kristallkulan är ganska grumlig. Det hinner hända mycket på 30 år.

Den andra boken heter **På väg mot ett starkare Kultursverige - samverkansmodellen 2010**. Utgiven av SKL – Sveriges kommuner och landsting – och är mer av en temperaturmätare inför införandet av den sk koffertmodellen. Mer närliggande framtidsperspektiv. Både SKL och vi i SMoK har i remissvaren ställt oss positiva till införandet av koffertmodellen, dvs att regionerna/länen skall ha ett större inflytande över de statliga bidrag som går till regionen. Vilka är då möjligheterna och hoten när modellen nu införs enligt den bok SKL tagit fram med hjälp av en fristående

Hur samverkan konkret skall organiseras är en annan viktig fråga. KLYS påpekar att de har ingen regional uppbyggnad, men vill ändå vara med i dialogen. Det sk civilsamhället skall delta i dialogen, representerade av vem? Amatörkulturen undrar om det bara är de som gör anspråk på medel som skall finnas med i dialog och kulturplaner?

Det som saknas är en analys av kulturskolornas roll i sammanhanget. Fokus ligger på den professionella kulturen. Några regioner tar upp kulturskolorna i sin regionplan men inget nämns om det i boken. Kanske inte så konstigt eftersom vi inte varit en del av den regionala kulturpolitiken tidigare. Men visst finns chansen nu?

Håkan Sandh

SMoK:s Rikskonferens i Västerås 30 mars – 1 april 2011

Passion, Kreativitet, Entreprenörskap

Anmälan senast 21 februari.

Programfolder finns på
www.smok.se
där också anmälan görs.

SMoK Sveriges
Musik- och
Kulturskoleråd

700 köar till Kulturskolan

KARLSKRONA | Idag står 719 barn och ungdomar i kö för att få en plats på Kulturskolan i Karlskrona. I Kalmar köar 76 barn för en plats.

Ett förslag är att dubblera avgiften till 1230 kronor per termin.

– Jag fick uppgiften att komma med konkreta

förslag, säger kulturskolechefen Peter O Ekberg. Att höja avgiften går stick i stäv med Kulturskolans uppdrag. Det går inte.

Många ringer och mejlar till Karlskrona kommun. Flera nyinflyttade, som tidigare haft plats i den kommunala kulturskolan där de bor, är chockade över att det inte finns någon plats i Karlskrona.

En av de dyraste

– Det är tråkigt att behöva säga nej, säger Peter O Ekberg. Och det värsta är att kön fortsätter växa, den stagnerar inte. Ingen idrottsförening har tillnärmelsevis en sådan lång kö.

Kulturskolechefen har gjort jämförelser med kommuner i samma storlek som Karlskrona och med länets övriga kommuner för att se hur det står till på andra kulturskolor. Alla jämförelser är negativa för Karlskrona.

Bara Halmstad bland jämförbara kommuner har längre kö än Karlskrona. I övriga Blekinge-kommunerna är kötiden mellan 60 och 150 barn. Dessutom är Karlskronas kulturskola en av de dyraste med en avgift på 615 kronor per termin.

Växjö är 300 kronor dyrare men har mer än dubbelt så många tjänster som Karlskrona och en mindre än hälften så lång kö.

Saknas lärare

I tisdags lade Peter O Ekberg fram problem för politikerna i kulturnämnden. Han tycker att han fick ett positivt gehör. Det stora problemet är att det saknas lärare.

Karlskrona har 20 tjänster på dagens 1 244 elever. Kalmar har dubbelt så många lärare men bara drygt 200 fler elever.

– Vi har en lärare på 70 elever i Karlskrona, säger kulturskolechefen. Det är helt omöjligt att ta in fler elever med befintlig personal. / Sydöstran

Dansare och musiker lär sig varandras språk

INGESUND En veckas samarbete stod på agendan när sammanlagt drygt 80 studenter sammanstrålade på Inggesunds musikhögskola under v 3. Studenterna kommer från kurserna Musik 60 hp och Dans 60 hp och syftet med mötet är att lära sig samarbete musiker och dansare emellan. Resultatet utmynnar i en föreställning som ges både på Inggesund och på Karlstads universitet.

Projektveckan är ett uppskattat inslag i dessa kurser och ett tillfälle att öva sig i att vara kreativ i nya konstellationer.

– Mötet står i fokus, säger Monica Malmén, danspedagog för Dans 60 hp. Här får dansare och musiker träffas i ett konstnärligt möte och lära sig varandras språk.

– Även musiker har nytta av att lära sig att röra sig och uttrycka sig på scenen, berättar Göran Lindskog, kursledare för Musik 60 hp. Det tillför och tar musicerandet till en helt annan nivå. Om du vet hur du ska föra din kropp får du en större scennärvaro och du kan också uttrycka dig med ditt instrument samtidigt som du spelar tekniskt korrekt. Vågar du ta detta steg blir du en bättre musiker helt enkelt.

Komposition möter koreografi

Inför projektveckan på Inggesund genomfördes vissa förberedelser under hösten och de olika arbetsgrupperna fick tillfälle att träffas. Innan jul blev också en del musikstycken som komponerats speciellt för veckan klara och dansstudenterna fick lyssna in sig under jul- och nyårshelgen.

– Vi gör koreografi utefter musiken, berättar Karin Pinner som går Dans 60 hp och också ingår i projektgruppen. En del musiker har varit väldigt tydliga med vad de vill ha, vilka rörelser de har sett framför sig när de komponerat, medan andra ger mer fria tyglar.

Skola möter verklighet

En del dansstudenter som deltog i projektveckan på Inggesund förra året har gått vidare till högre studier, bland annat i Göteborg och London. De menar att detta projekt har lämnat ett mycket positivt avtryck och hjälpt dem att komma vidare i sina studier.

– De här mötena är som ett verkligt scenario, säger Johan Blixt som går Musik 60 hp, komposition samt ingår i projektgruppen. Så här går det till i verkligheten! Även om den konstnärliga delen inom musik och dans är liknande är det ändå nyttigt att få lära sig varandras språk.

Uttrycksformer och scenisk förmåga

Målet med projektveckan på Inggesund är att varje student ska ha utvecklat förståelsen och fått insikter i dansarens respektive musikerns uttrycksformer. Under veckan ska varje student ha fått möjlighet att utvidga sin sceniska förmåga.

– Två av våra musiker spelade vid en av våra sessioner och två dansare dansade och koreograferade samtidigt som de spelade, säger Monica Malmén. De fick uppleva hur musiker och dansare kan synka varandra i nuet och de var helt lyriska efteråt. Det är dit vi vill nå kreativ workshop, där dansare och musiker kan lära sig att läsa av varandra och forma sig efter komposition respektive rörelse på plats.

– Mötet mellan våra dansare och musiker blir med andra ord väldigt levande och vi visar resultatet genom tre föreställningar, fortsätter Monica Malmén. En på Karlstads universitet och två på Inggesunds musikhögskola. Föreställningen består av de stycken som specialkomponerats för dans- och musikveckan samt den koreografi som skapats till dem. Vi kommer också att

ha körinslag med rörelse. Det kommer nog att påminna lite om körslaget! / Charlotte Gustavsson / Karlstads Universitet

Entré Ungdom har öppnat

HOFORS Entré Ungdom är igång och de nya ungdomscoacherna är på plats. Nu är resten upp till ungdomarna i Hofors.

– Vi vill ha in idéer och förslag och utifrån det formar vi verksamheten, säger coachen Mikael Klang.

Det dröjde ett tag och Entré Ungdom har föregåtts av debatt – men i måndags startade verksamheten på nedre planet i Folkets hus. Där kommer Entré Ungdom att husera fram till i april. Under tiden maj-december ska den stora renoveringen av lokalerna i Folkets hus genomföras och då kommer verksamheten troligen att förläggas till Hagskolan.

– Lokalerna ska blåsas ur helt och anpassas till den nya verksamheten. Det vi vet är att det ska vara framtidsanpassade, tekniska och flexibla lokaler, säger enhetschefen Ritva Snellman.

Vad som är "den nya verksamheten" håller som bäst på att utformas och de nya coacherna passar sig för att bli alltför konkreta. Tanken är att det är ungdomarnas önskemål som ska styra.

– Vi har massor med idéer men ungdomarna har ännu fler, säger Mikael Klang.

Årsbudgeten ligger på 3,5 miljoner kronor och det första året tillkommer en miljon till inventarier och annat som är kopplat till igångsättningen.

Entré Ungdom vänder sig till barn och ungdomar i Hofors kommun mellan ett och 20 år. Den gruppen består i dag av cirka 2?000 personer.

Verksamheten har fyra huvudgrenar: Kultur, friluftsliv, samhälle och kafé. En viktig del är ett "ungdomsforum". Forumet har en påse med pengar, 100 000 kronor, och därifrån kan unga människor med en idé söka projektpengar.

Entré Ungdoms start föregicks av kulturskola och annan fritidsverksamhet avvecklades. I december protesterade en samling ungdomar i Hofors mot att fritidsledarna på den gamla fritidsgården skulle sägas upp och få lämna plats för de nya, mer kvalificerade ungdomscoacherna. Men efter tre dagar i den nya verksamheten har coacherna inte tagit emot några negativa reaktioner. Tvärtom, säger de.

– Ungdomarna hänger på låset innan vi öppnar och sedan vill de aldrig gå hem när vi stänger.

Utanför Entré Ungdoms lokaler träffar GD fyra tjejer mellan 13 och 15 år. Alla har redan besökt Entré Ungdom och alla är positiva.

– Det är jättebra, bättre än förra fritidsgården. Det är mycket större och fler ungdomar som är där, säger Natali Schwartz, 13.

– Det finns saker att göra och det är bra människor där, säger Isabella Karlsson, 15 /Gävle Dagblad

Alliansen: Ännu bättre kulturskola med valfrihetsmodell

VÄSTERÅS Västerås har Sveriges bästa kulturskola. Beviset på det kom i våras när skolan blev utsedd till årets kulturskola 2010. Men i Västerås ska vi inte nöja oss med att vara bäst i klas-

sen. Vi ska bli ännu bättre.

Att kulturskolan är populär syns inte minst på det stora antal barn och ungdomar som söker sig dit. Det är begränsat med platser och då skapas en kö när barn och ungdomar som skulle vilja ta del av verksamheten inte får plats.

Inför budgetåret 2011 har därför Västeråsalliansen föreslagit och vunnit gehör för att Västerås stad ska släppa in fler aktörer som kan driva kulturskoleverksamhet för att öka valfriheten. Vi har föreslagit att införa en valfrihetsmodell inom kulturskolans musikverksamhet. Det möjliggör för eleverna att välja mellan olika utförare med olika inriktning samtidigt som Västerås kan få nya företag inom kultursektorn som vill driva musikskoleverksamhet. VLT lyfte fram i en artikel från den måndagen den 13 december om Lina Rolf och Ulf Fernqvists Västerås musikskola som ett privat initiativ.

Västeråsalliansens förslag om att öppna upp för fler aktörer inom musikskolan betyder att privata aktörer kan erbjuda musikundervisning för barn och ungdomar på samma villkor som den kommunala kulturskolan. Denna satsning skulle komma såväl barnen som kulturarbetare till del och det sänder en tydlig signal om att det går att satsa och livnära sig på något man brinner för. Det öppnar också för mer musikskoleverksamhet i Västerås stadsdelar och mindre tätorter.

Att släppa in privata aktörer skulle inte hindra den kommunala kulturskolan från att vara bäst i klassen. Det innebär snarare att fler kan vara en del av den klassen med nya idéer, kreativitet och individuella lösningar. Först när privata musikskolor får samma avgiftskonventioner som den kommunala sker konkurrensen på lika villkor.

Vi är glada att kommunfullmäktige har gett uppdrag om att utreda vårt förslag och ser fram mot att hitta vägar att förverkliga det.

Mikael Damsgaard (M) andre vice ordförande, Jenny Petersson (FP) Mikael Palmqvist (C) ledamöter Stefan Sturesson (KD) ersättare kultur-, idrotts- och fritidsnämnden i Västerås /Vt.se

Planer på barnkulturfestival

UMEÅ Umeå kan få en nordisk barnkulturfestival. Kommunstyrelsens arbetsutskott stöttar en förstudie med 200 000 kronor. Visionen är att skapa en etablerad internationell barnkulturfestival med fokus på eget skapande och konstnärliga upplevelser för barn och unga upp till 18 år.

Umeå är redan, via Kulturcentrum för barn och unga, med i ett Comeniusprojekt som handlar om att utveckla teater i undervisningen.

Via Kulturverket och Musikskolan finns en bred erfarenhet, och de har därför en nyckelroll när Umeå nu, via ett nationellt uppdrag från Kulturrådet, vill satsa på en ny barnkulturfestival. / Sveriges Radio

Vill Du annonsera?

Slå gärna en signal så får du veta vad vi kan erbjuda för olika alternativ

Jan Dylicki 0660-29 99 57,
jan.dylicki@agrenshuset.se

NORDISKA MUSIKGYMNASIET

Solistutbildning med tvärvetenskaplig profil

Sista ansökningsdag 24 februari

www.musikgymnasiet.se

NORDISKA MUSIKGYMNASIET
Katrinebergsbacken 2-10
117 61 STOCKHOLM
08-545 863 17
info@musikgymnasiet.se

Nästa nummer av

Kultur SMOCKAN

är ute vecka 10

Bland rubrikerna:

- **Thirteen- film i Härnösand**
- **Barnen snuvas på sången**
- **Alla kan-kören i Umeå**

Vad vill Du läsa i Smockan?
Tipsa redaktionen via mail till
hakan.sandh@smok.se

På www.smok.se kan du hitta
nyheter varje dag om musik- och
kulturskolorna över hela landet!
Läs och kommentera!

SOMMARKURSER I HALLAND 2011

*Jazzimprovisation

4-9 juli på Katrinebergs Folkhögskola
För dig som är mellan 15-20 år

*Symfoniorkester

8-14 augusti på Katrinebergs Folkhögskola
För dig som är mellan 12-18 år

*Låtspel & Folkmusik

8-14 augusti på Kuggaviksgården, Åsa
För dig som är mellan 12-20 år

Anmälan & mer info hittar du på
www.musikihalland.se

Musik i Halland

DEN MAGISKA MIDIMANICKEN

Endast
995 kr!

G2M - från GITARR till MIDI!

G2M konverterar dina gitarrsolon till MIDI. En ny värld öppnas av ljudmöjligheter med samplers, synthljud, VST-instrument, ljudmoduler etc. Plötslig kan din gitarr låta som en fiol!

Låg fördröjning, klarar pitch bend, monofonisk (dvs konverterar inte ackord till MIDI) och inbyggd stämmare med över 70 timmars batteritid.

B2M för bas med samma fina funktioner.

Sweden MIDI Music

webbutik: www.swedenmidimusic.se

tel: 08-80 68 88

Orkestermusikerprogrammet – Estetisk spetsutbildning i Vänersborg

Upplevelse, gemenskap och internationella kontakter.
Satsa på ditt instrument och på gymnasiestudier.

Du erbjuds bland annat

- 80 min undervisning på huvudinstrument ●
- 20 min undervisning på biinstrument ●
- gemensamma lektioner ●
- kammarmusik, kammarorkester, symfoniorkester, blåsorkester, storband m.m. ●
- regelbundna repetitioner med pianist ●
- börja årskurs 1 eller 2. ●

Öppet även för pianister som vill spela kammarmusik.
Provlektioner och "Prova-på-dagar" hela läsåret – kontakta oss.

Läs mer på

www.vanersborg.se/musiker

Birger Sjöberggymnasiet, Vänersborg.

Vänersborgs kommun